

Гончаренко А.М.

к.е.н., доц.

Гончаренко О.В.

ст. викладач

Вінницька філія ПВНЗ «Європейський університет»

ПОШУК ІНСТРУМЕНТУ ВИМІРУ РЕАЛЬНОЇ ВАРТОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

«Якщо пошукати, ви завжди знайдете когось, хто розумно висловиться на підтримку вашої точки зору – так само як завжди можна знайти іншого ... мислителя, який сказав дещо прямо протилежне» [1].

В статті проаналізовано основи комплексної оцінки реальної вартості організації, що базується на використанні системи збалансованих показників. Розроблено структуру управлінського балансу, в якій знаходять відображення інтелектуальні ресурси та джерела їх формування.

Ключові слова: сукупний капітал, система збалансованих показників, інтелектуальний капітал, управлінський баланс.

Вступ. Саме ця думка з епіграфу привела до бажання підготувати дану статтю, уникаючи маси цитат з праць класиків «теорії інтелектуального капіталу», чим насичені наші попередні (і не тільки наші) праці за даною тематикою. Немає потреби знову і знову говорити про відмінність реальної та балансової вартостей компаній, складові інтелектуального капіталу та неінформативність класичної форми балансу. Відмітимо лише, що про перераховані вище проблеми детально проаналізовано в працях Г. Беккера, П. Бурд'є, Л. Едвінссона, А. Козирєва, В. Макарова, Р. Каплана, Д. Нортонна, А. Дамодарана, Л. Лукічової, О. Бутнік-Сіверського, С. Голова, І. Бігдан тощо.

Постановка проблеми. На жаль, цілісної системи, яка б дозволяла визначити реальну вартість організації до сих пір не отримано, що привело нас до висновку про необхідність пошуку інструменту, який би дозволив виміряти (або хоча б вдало

ілюструвати) реальну вартість організації в конкретний момент часу та допоміг би в управлінні її сукупним капіталом.

Найближче до вирішення даного завдання підійшли апологети системи збалансованих показників (Balanced Scorecard) Р. Каплан та Д. Нортон. Вони запропонували доповнити систему фінансових даних показниками, що відображають нефінансові аспекти діяльності організації, але є необхідними для реалізації фінансових цілей і характеризують її здатність розвиватися, внутрішні бізнес-процеси, лояльність клієнтів тощо. Їх дітище дозволяє здійснювати моніторинг всіх складових сукупного капіталу в єдиній інформаційній системі, але частина показників даної системи не мають грошового виміру, що ускладнює вимір реальної вартості організації.

Отже, **метою даної статті** є розвиток теоретичного підґрунтя синтезу інструменту виміру реальної вартості організації зі збереженням всіх переваг системи збалансованих показників.

Виклад основного матеріалу. Всі спроби отримання даного інструменту коливаються між двома принципово протилежними намаганнями – отримати математично точний інструмент з одного боку та репрезентативно точний інструмент з іншого. Базою для першого є класична форма балансу, в результаті розширення якого на елементи інтелектуального капіталу отримано декілька форм модифікованого управлінського балансу (зокрема у [2,3]). Кінець математичної точності якраз і настає на етапі вищевказаного розширення – виникає проблема виміру синергії компонентів сукупного капіталу та ірраціональних факторів, зокрема – у вигляді суб'єктивних впливів на фондовому ринку. І це – тільки очевидна частина проблеми.

Відправною точкою репрезентативно точного інструменту є система збалансованих показників (СЗП), яка різнобічно описує процес створення додаткової вартості, враховуючи і вплив елементів інтелектуального капіталу. В розробленій нами моделі управління сукупним капіталом вищого навчального закладу (як організації, в якій значну роль грають всі компоненти сукупного капіталу), яка базується на основних принципах СЗП (рис. 1), крупними стрілками показано залежність виконання цілей верхнього блоку від «повноцінності» сукупного капіталу, що полягає в залученні необхідних обсягів не лише фінансового капіталу, а й інтелектуального, якому відповідають блоки цілей «Людські ресурси», «Внутрішні процеси» та «Клієнти».

Система збалансованих показників є способом перетворення місії і стратегії в систему цілей та показників, які визначають ступінь їх досягнення. Вибрані цілі згруповано в основні блоки (перспективи): „Суспільство”, „Фінанси”, „Клієнти”,

„Внутрішні процеси”, „Людські ресурси”. На відміну від класичного переліку блоків цілей останній блок має назву „Людські ресурси”, яка, на нашу думку, найбільш повно відображає специфіку освітньої діяльності, де особливого значення набуває людський капітал.

Також, на відміну від класичної моделі Каплана-Нортон, було запропоновано додатковий блок цілей „Суспільство”, аби повною мірою враховувати особливості статусу та місії навчальних закладів як надавачів специфічних ринкових послуг. Збільшення кількості блоків не йде врозрід з теорією Каплана-Нортон, де наведено лише їх мінімум, який є необхідним для системного управління організацією. Даний набір блоків цілей дозволяє в єдиній системі організувати управління всіма основними компонентами сукупного капіталу – людським (блок „Людські ресурси”), організаційним (блок „Внутрішні процеси”), клієнтським (блок „Клієнти”) та фінансовим (блок „Фінанси”). При розробці карти досягнуто уникнення цілей, що не підтримані іншими цілями цього ж або нижчих рівнів карти (зрозумілим винятком є частина цілей блоку «Людські ресурси»). Система збалансованих показників за допомогою карти цілей схематично показує не лише процес збільшення вартості, а й умови успішності даного процесу, основною з яких є комплексність компонентів сукупного капіталу організації. Однак, ціною за більшу репрезентативність даної моделі є значна суб’єктивність при визначенні показників, які дають кількісну або якісну оцінку ступеню досягнення кожної цілі.

Намагання отримати математично точний інструмент виміру реальної вартості організації на підставі класичної форми балансу ґрунтуються на постулаті про обумовленість відмінності балансової та ринкової вартостей організації наявністю інтелектуального капіталу. Насправді, вищевказана відмінність обумовлена також і рядом факторів, зокрема й суб’єктивним впливом екзогенних факторів, синергією компонентів сукупного капіталу, наведених у таблиці 1, яка є продовженням попередніх досліджень [2]. Констатація наявності даних факторів поки що ставить перешкоду в отриманні точного інструменту виміру реальної вартості організації та обумовлює напрям подальших досліджень.

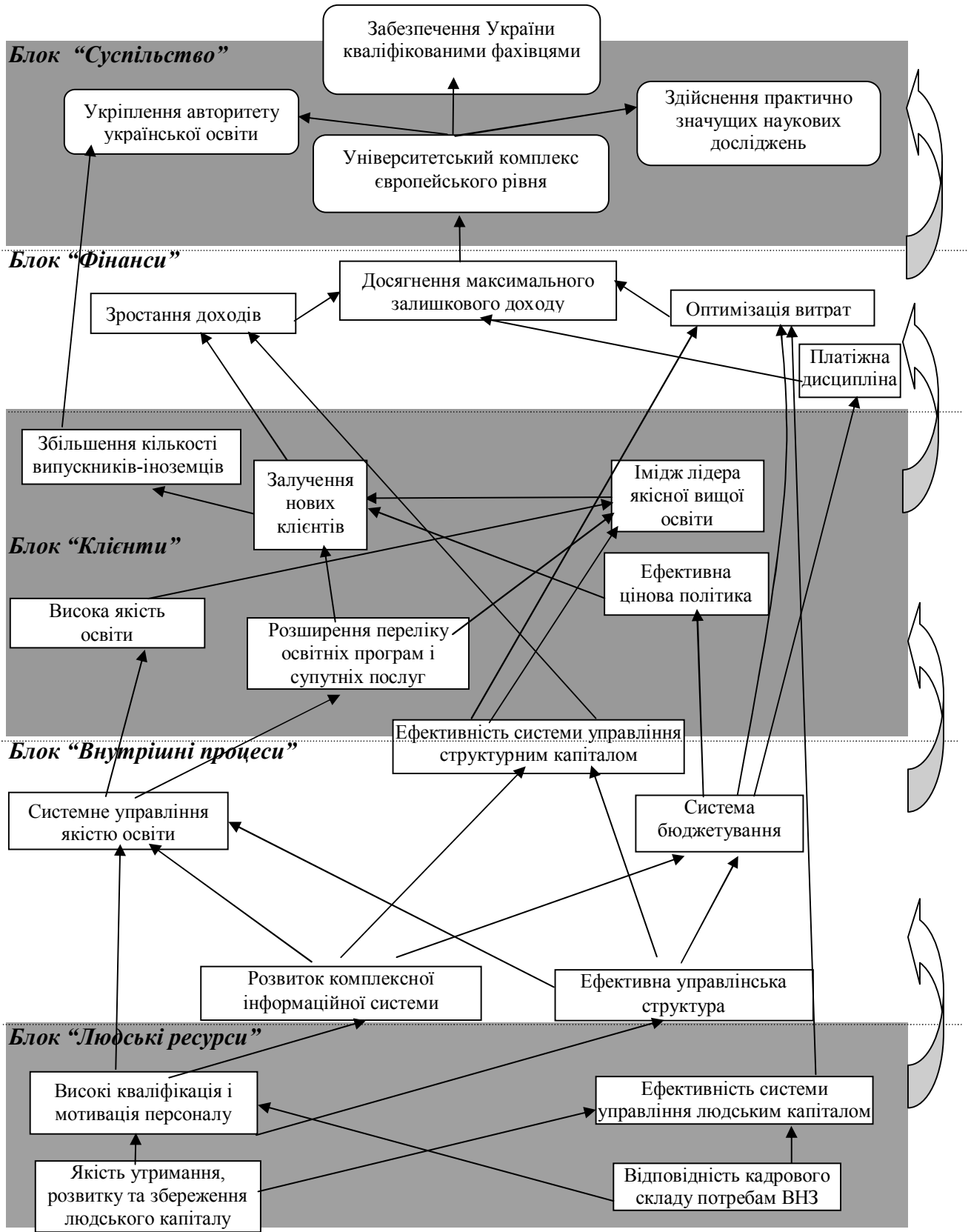

Рис. 1. Карта цілей моделі управління сукупним капіталом вищого навчального закладу

Під авуарами в даній структурі розуміються не тільки ресурси, права власності на які належать компанії, а й інші ресурси, які використовуються менеджментом компанії для реалізації її стратегії. Також суттєво ширшим є наповнення поняття пасивів – під ними розуміється сукупність власного капіталу, балансових та позабалансових зобов'язань, суб'єктивного впливу ситуації на фондовому ринку тощо. Дана структура є відмінною від більшості раніше розроблених структур управлінського балансу, в яких найчастіше інтелектуальний капітал представляється синонімом сукупності наявних інтелектуальних активів [3].

Таблиця 1.

Структура управлінського балансу

Авуари	Пасив
Необоротні активи	Власний капітал та цільове фінансування
	Довгострокові зобов'язання
Оборотні активи	Короткострокові зобов'язання
Витрати майбутніх періодів	Доходи майбутніх періодів
Авуари людського капіталу	Позабалансові зобов'язання по людському капіталу
Авуари організаційного капіталу	Позабалансові зобов'язання по організаційному капіталу
Авуари клієнтського капіталу	Позабалансові зобов'язання по клієнтському капіталу
Синергія компонентів сукупного капіталу	Суб'єктивний вплив ситуації на фондовому ринку, ірраціональні фактори

Висновки. Отже, місце інструменту виміру реальної вартості організації знаходиться між модифікаціями класичного балансу та системою збалансованих показників або між математичною точністю та репрезентативністю представлення сукупного капіталу організації. Пошук цього місця і є метою подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Талеб Нассим Николас. Черный лебедь. Под знаком непредсказуемости. – М.: Издательство КоЛибри, 2009. – 528 с.
2. Гончаренко А.М. Місце інтелектуального капіталу в управлінському балансі / А.М. Гончаренко // Облік інтелектуального капіталу: сучасний стан і перспективи розвитку. Збірник наукових праць. – Харків: ХІБМ, 2008. – С. 115-117.
3. Легенчук С.Ф. Бухгалтерське відображення інтелектуального капіталу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 „Бухгалтерський облік, аналіз та аудит” / С.Ф. Легенчук. – К., 2006.-23 с.

**ГОНЧАРЕНКО А.М., ГОНЧАРЕНКО О.В. ПОИСК ИНСТРУМЕНТА
ИЗМЕРЕНИЯ РЕАЛЬНОЙ СТОИМОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ**

В статье проанализированы основы комплексной оценки реальной стоимости организации, которая базируется на использовании системы сбалансированных показателей. Разработана структура управленческого баланса, в которой находят отражение интеллектуальные ресурсы и источники их формирования.

Ключевые слова: совокупный капитал, система сбалансированных показателей, интеллектуальный капитал, управленческий баланс.

**GONCHARENKO A.M., GONCHARENKO O.V. SEARCH OF INSTRUMENT OF
MEASURING OF THE REAL COST OF ORGANIZATION**

Bases of complex estimation of the real cost of organization that is based on the use of the system of the balanced indexes are analysed in the article. The structure of administrative balance, intellectual resources and sources of their forming find a reflection in that, is worked out.

Keywords: the combined capital, system of the balanced indexes, intellectual capital, administrative balance.